НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТМЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. ректора

Валерій МАРЧЕНКО
«30» квітня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ І КУЛЬТУРИ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	**02 «Культура і мистецтво»**
Спеціальність	**024 Хореографія**
Освітній рівень	**Перший (бакалаврський)**
Освітня програма	**Класична хореографія**
Вид дисципліни	**обов'язкова**

Форма навчання	денна, заочна
Навчальний рік	2024/2025
Кількість кредитів ECTS	8/240
Мова викладання, навчання й оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік, екзамен

Київ–2024

Розробник:
Литвин Сергій Харитонович, доктор історичних наук, професор, в.о. завідувача кафедри психології та гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО:
В.о. зав. кафедри психології та гуманітарних дисциплін _____ Сергій ЛИТВИН
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

ПОГОДЖЕНО з гарантом освітньої програми «Класична хореографія»
Гарант освітньої програми _____ Вікторія ШУМІЛОВА

© Литвин С.Х., 2024
© НАКККіМ, 2024

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Історія української державності та культури» передбачена ОПП «Класична хореографія» зі спеціальності 024 «Хореографія» першого освітньо-професійного рівня (бакалаврського).

Відповідно до навчального плану, навчальна дисципліна є обов'язковою і вивчається здобувачами вищої освіти на першому курсі, у першому і другому семестрах. Формою підсумкового контролю є залік та іспит. Загальна кількість годин – 240 (кредитів ЄКТС – 8).

Денна форма: контактні години – 128 год.; лекційні – 64 год.; семінарські – 48 год.; модульний контроль – 16 год., для самостійної роботи визначено 112 год.

Заочна форма: контактні години – 32 год.; лекційні – 16 год.; семінарські – 12 год.; модульний контроль – 4 год., для самостійної роботи визначено 208 год.

Навчальна дисципліна є важливою, оскільки передбачає вивчення здобувачами вищої освіти складних процесів державотворення та етапів розвитку української культури з найдавніших часів до сьогодення, сприяє формуванню гуманістичного світогляду майбутніх фахівців у галузі культури і мистецтва, вміння творчо опрацьовувати та критично переосмислювати культурно-історичний досвід українського народу, усвідомлення молоддю власної причетності до тисячолітньої історії українського народу. Значущість вивчення навчальної дисципліни особливо зростає внаслідок актуалізації патріотичного виховання молодого покоління громадян України, їх готовності захищати Україну під час нинішньої російської агресії.

Навчальна дисципліна «Історія української державності та культури» пов'язана з такими дисциплінами, як «Філософські студії», «Історія первісної та античної культури», «Історія культури європейського Середньовіччя», «Історія культури відродження», «Історія релігійної культури».

2. Мета дисципліни – виховання майбутніх фахівців сфери культури і мистецтва як свідомих громадян України; розвиток у них почуття патріотизму та глибоких морально-етичних переконань, формування власних переконань і громадянської позиції, сприяння усвідомленню належності України до європейського історико-культурного простору та важливості збройного захисту державності українського народу та його багатовікових культурних надбань під час російсько-української війни.

3. Завдання: опанувати теоретичні засади державотворення та соціокультурного розвитку народу; формування історичного мислення, наукового світогляду; набуття навичок науково-історичного аналізу; виявлення логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

4. Компетентності, яких набуває студент при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати і примножувати культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місце у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлювати роль культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

СК2. Здатність аналізувати основні етапи, виявляти закономірності історичного розвитку мистецтв, стильові особливості, види і жанри, основні принципи координації історико-стильових періодів світової художньої культури.

5. Програмні результати навчання:

ПРН1. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із концепцією сталого розвитку України.

ПРН2. Розуміти моральні норми і принципи та вміти примножувати культурні наукові цінності і досягнення суспільства в процесі діяльності

ПРН3. Вільно спілкуватися державною мовою як усно так і письмово з професійних та ділових питань.

ПРН6. Розуміти роль культури і мистецтв в розвитку суспільних взаємовідносин.

ПРН7. Знати і розуміти історію мистецтва на рівні, необхідному для застосування виражально-зображальних засобів відповідно до стилю, виду, жанру хореографічного поєкту.

Програма навчальної дисципліни складається з восьми модулів:

Модуль 1. *Українська державність і культура давніх часів*
Модуль 2. *Українська державність і культура Середньовічної України*
Модуль 3. *Литовсько-польська доба української державності та культури*
Модуль 4. *Українська державність і культура козацько-гетьманської доби*
Модуль 5. *Відродження ідеї державності та розвиток культури в часи перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець ХУІІІ – перша чверть ХХ ст.)*
Модуль 6. *Державотворчі процеси та розвиток української культури в добу визвольних змагань 1917–1921 років*
Модуль 7. *Українська державність і культура 30–80-х років ХХ ст.*
Модуль 8. *Українська державність і культуротворчі процеси доби Незалежності України*

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА						
№ з/п	Назва розділу, теми	Обсяг роботи студента, годин				
		Разом	*з них:*			
			лекції	*семінарські*	*модульний контроль*	*самостійна робота*
МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ						
1.1.	Вступ. Початки державності на українських землях	12	4	2		6
1.2.	Витоки української культури	16	4	4		8
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 1 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 2. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ УКРАЇНИ						
2.1.	Зародження державності Середньовічної України. Галицько-Волинська держава	16	4	4		8
2.2.	Культура Середньовічної України (IX–XIV ст.)	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 2 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 3. ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКА ДОБА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ						
3.1.	Українська державність литовсько-польської доби	16	4	4		8
3.2.	Українська культура литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.)	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 3 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ						
4.1.	Козацько-гетьманська державність	16	4	4		8
4.2.	Українська культура часів козацько-гетьманської держави	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 4 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 5. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ ХУІІІ – ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХ СТ.)						
5.1	Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII–початок XX ст.)	12	4	2		6
5.2.	Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII–початок XX ст.	16	4	4		8
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 5 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**

МОДУЛЬ 6. ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ДОБУ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 РОКІВ						
6.1.	Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.	16	4	4		8
6.2.	Розвиток української культури в період визвольних змагань (1917–1921 рр.).	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 6 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 7. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30–80-Х РОКІВ XX СТ.						
7.1.	Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30 – 80 роки XX ст.).	16	4	4		8
7.2.	Українська культура 30–80-х років XX ст.	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 7 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
МОДУЛЬ 8. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ						
8.1.	Розбудова незалежної української держави.	16	4	4		8
8.2.	Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності.	12	4	2		6
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за 8 модуль	**30**	**8**	**6**	**2**	**14**
	РАЗОМ З ДИСЦИПЛІНИ	**240**	**64**	**48**	**16**	**112**

ЗАОЧНА ФОРМА

№ з/п	Назва розділу, теми	**Обсяг роботи студента, годин**					
		Разом	*з них:*				
			лекції	*семінарські*	*практичні*	*модульний контроль*	*самостійна робота*
МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ							
1.1.	Вступ. Початки державності на українських землях	14	1				13
1.2.	Витоки української культури	16	1	2			13
	Модульний контроль						
	Разом за 1 модуль	**30**	**2**	**2**			**26**
МОДУЛЬ 2. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ УКРАЇНИ							
2.1.	Зародження державності Середньовічної України. Галицько-Волинська держава	16	1	2			13
2.2.	Культура Середньовічної України (IX–XIV ст.)	14	1	2			3
	Модульний контроль						
	Разом за 2 модуль	**30**	**2**	**2**			**26**
МОДУЛЬ 3. ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКА ДОБА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ							
3.1.	Українська державність литовсько-польської доби	16	1				15

3.2.	Українська культура литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.)	14	1				13
	Модульний контроль						
	Разом за 3 модуль	**30**	**2**				**28**
МОДУЛЬ 4. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДОБИ							
4.1.	Козацько-гетьманська державність	15	1	2			12
4.2.	Українська культура часів козацько-гетьманської держави	13	1				12
	Модульний контроль	2				2	
	Разом за 4 модуль	**30**	**2**	**2**		**2**	**24**
МОДУЛЬ 5. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ ХУІІІ – ПЕРША ЧВЕРТЬ ХХ СТ.)							
5.1	Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII–початок XX ст.)	14	1				13
5.2.	Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII–початок XX ст.	16	1	2			13
	Модульний контроль						
	Разом за 5 модуль	**30**	**2**	**2**			**26**
МОДУЛЬ 6. ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ДОБУ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 РОКІВ							
6.1.	Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.	16	1				15
6.2.	Розвиток української культури в період визвольних змагань (1917–1921 рр.).	14	1				13
	Модульний контроль						
	Разом за 6 модуль	**30**	**2**				**28**
МОДУЛЬ 7. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30–80-Х РОКІВ ХХ СТ.							
7.1.	Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80 роки XX ст.).	14	1				13
7.2.	Українська культура 30–80-х років XX ст.	16	1	2			13
	Модульний контроль						
	Разом за 7 модуль	**30**	**2**	**2**			**26**
МОДУЛЬ 8. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ТА КУЛЬТУРОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ							
8.1.	Розбудова незалежної української держави.	13	1				12
8.2.	Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності.	15	1	2			12
	Модульний контроль	2				2	
	Разом за 8 модуль	**30**	**2**	**2**		**2**	**24**
	РАЗОМ З ДИСЦИПЛІНИ	**240**	**16**	**12**		**4**	**208**

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ДАВНІХ ЧАСІВ

Тема 1.1. ВСТУП. ПОЧАТКИ ДЕРЖАВНОСТІ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Історія української державності та культури», її роль і значення в професійному становленні. Мета й основні завдання навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна в процесі формування інтегральних, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання. Змістовні модулі, тематичний план лекційних занять, завдання для семінарських занять та самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих в дисципліні видів навчальної і практичної роботи. Поняття етносу, народності, народу, нації. Періодизація історії української державності. Початки державного розвитку на теренах України. Кімерійська та скіфо-сарматська державність. Грецькі міста-держави Північного Причорномор'я.

План

1. Предмет, завдання навчальної дисципліни.
2. Поняття «етнос», «народність», «народ», «нація», «країна», «держава».
3. Періодизація історії української державності.
4. Найдавніші державні утворення на теренах України.

Семінарське заняття до теми 1.1.
Вступ. Початки державності на українських землях

Мета: вивчення складного і багатогранного процесу формування та розвитку українського народу на основних землях його поселення від найдавніших часів у їх державницькому розумінні, висвітлення виникнення та функціонування національних державних утворень Кіммерії, Таврики, Скіфії, Сарматії, рабовласницьких державницьких утворень Північного Причорномор'я та Приазов'я, Боспорського царства, Гетики та Держави гунів, які не були українськими, але значною мірою вплинули на процеси зародження, формування і розвитку майбутньої української державності.

Питання для обговорення

1. Поняття «етнос», «народність», «народ», «нація», «країна», «держава».
2. Основні періоди історії української державності.
3. Найдавніші державні утворення на теренах України.
4. Формування, розвиток органів влади й управління та причини занепаду Скіфської держави.
5. Держава Сарматія: виникнення, державний устрій.

6. Грецькі античні поліси Північного Причорномор'я: заснування, соціально-економічний і культурний розвиток, державний лад, зв'язки з метрополією, причини занепаду.
7. Здійсніть аналіз процесу формування, розвитку та причин занепаду Боспорської держави.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 51, 60, 85.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Наведіть основні етапи історії української державності.
2. Проаналізуйте процес формування, розвитку та причини занепаду Скіфської держави.
3. Складіть схему центральних органів влади й управління Скіфії та розкрийте їх повноваження.
4. Назвіть причини грецької колонізації Північного Причорномор'я.
5. Розкрийте процес заснування, соціально-економічного та культурного розвитку античних полісів на території сучасної України та встановіть характер їхніх зв'язків із метрополією.
6. З'ясуйте причини занепаду античних міст-держав Північного Причорномор'я.
7. Дайте загальну характеристику державного ладу античних полісів Північного Причорномор'я. З'ясуйте, в чому полягає принципова відмінність їхнього державного устрою від Скіфії?
8. Здійсніть аналіз процесу формування, розвитку та причин занепаду Боспорської держави.
9. Перерахуйте в хронологічній послідовності перші державні утворення, що існували на території України

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 51, 60, 85.

Тема 1.2. ВИТОКИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація до лекції 1.2.

Поняття культури. Походження та зміст терміну «культура». Культурно-історичні епохи. Українська культура та проблеми вивчення її історії. Періодизація розвитку української культури. Первісні культури на теренах сучасної України та їх періодизація. Трипільська культура. Культура Кімерії, Скіфії і Сарматії та їх впливи на розвиток української культури. Культура грецьких міст-полісів: Тіра, Ольвія, Херсонес, Пантикапей, Феодосія та їх значення для культурного розвитку українських земель. Культура східних слов’ян.

План

1. Поняття культури. Походження та зміст терміну «культура».
2. Українська культура та проблеми вивчення її історії.
3. Культурно-історичні епохи.

4. Періодизація первісної культури.
5. Кочові племена та їхня роль у формуванні української культури.
6. Вплив культури античних міст-полісів Північного Причорномор'я на українську культуру.
7. Культура східних слов'ян.

Семінарське заняття до теми 1.2.
Витоки української культури

Мета: вивчення витоків української культури від найдавніших часів, культури автохтонного населення українських земель – трипільців, впливів кочових племен, античних міст-держав Північного Причорноморя та словянських традицій на формування української культури.

Питання для обговорення

1. Основні періоди історії української культури.
2. Основні риси трипільської культури.
3. Поняття та основні функції культури.
4. Вплив кочових племен на розвиток української культури.
5. Культура античних міст-полісів Північного Причорномор'я та її вплив на формування української культури.
6. Культура східних слов'ян.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 44.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

1. Означте основні структурні елементи культури.
2. Перерахуйте і надайте стислу характеристику функцій культури
3. Розкрийте критерії визначення культурних епох.
4. Виділіть основні періоди розвитку української культури.
5. Опишіть основні характерні риси трипільської культури.
6. Охарактеризуйте культуру скіфської доби.
7. Дайте загальну характеристику культури античних колоній Північного Причорномор'я.
8. Розкрийте характер релігійних вірувань стародавніх слов'ян.
9. Зробіть порівняльну характеристику трипільської, скіфської та слов'янської традицій в організації побуту.
10. Як називалася релігія давніх слов'ян?

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 44.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль № 1 проводиться з метою оцінки засвоєння тем першого модуля «Українська державність і культура давніх часів» і передбачає

виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Надаю взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Поняття «етнос», «народність», «народ», «нація», «країна», «держава».
2. Вплив культури кочових племен та античних міст-полісів Північного Причорномор'я на українську культуру.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 1 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 2.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ УКРАЇНИ

Тема 2.1. ЗАРОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ УКРАЇНИ. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

Анотація до лекції 1.3.

Дискусійність концепцій щодо докиївської слов'янської державності. Союз слов'янських племен «Антське царство» – перше державне утворення прямих предків українського народу. Слов'янські племінні союзи. Формування київської слов'янської державності. Розквіт і занепад Київської держави. Теорії походження та зародження української державності. Росіяни – не слов'яни. Безпідставність претензій росіян на спадковість Русі.

Галицько-Волинська держава та її роль в успадкуванні та продовженні української державності. Політичний, економічний, військовий і культурний розвиток українського народу в Галицько-Волинській державі.

План

1. Докиївська слов'янська державність: дискусійність концепцій.
2. Формування київської слов'янської державності.
3. Розквіт і занепад Середньовічної України.
4. Галицько-Волинська держава та її роль в успадкуванні і продовженні української державності.

Семінарське заняття до теми 2.1.
Зародження української державності. Державність східних слов'ян. Середньовічна держава – Русь. Галицько-Волинська держава

Мета: висвітлити зародження словянської державності та Середньовічної держави Русь із центром у Києві, її розцвіт, занепад і успадкування державності Галицько-Волинським королівством.

Питання для обговорення

1. Докиївська слов'янська державність: дискусійність концепцій.
2. Союз слов'янських племен «Антське царство» – перше державне утворення прямих предків українського народу.
3. Середньовічна Русь – держава східних слов'ян.
4. Формування київської слов'янської державності.
5. Теорії походження та зародження української державності.
6. Чому росіяни – не слов'яни?
7. Розквіт і занепад Середньовічної Русі.
8. Утворення та розвиток Галицько-Волинської держави.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 49, 51, 53, 54, 56, 60, 65, 66, 78. 85.

Завдання для самостійної роботи 2.1.

1. У чому суть нової концепція докиївської руської державності.
2. Охарактеризуйте процес формування державності у східних слов'ян. На які етапи його можна умовно поділити?
3. Якими факторами був зумовлений процес виникнення Давньоруської держави?
4. Зробіть порівняльний аналіз правового становища панівних верств суспільства держави Київська Русь.
5. Здійсніть загальну характеристику державного устрою Київської Русі.
6. Складіть схему організації влади й управління Давньоруської держави.
7. Розкрийте основний зміст реформ князів Володимира та Ярослава.
8. Перерахуйте причини політичної роздробленості Київської Русі.
9. Охарактеризуйте нові риси організації та формування влади, що з'явилась у Галицько-Волинській державі.
10. Надайте характеристику діяльності князів Романа Мстиславовича та Данила Галицького.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 49, 51, 53, 54, 56, 60, 65, 66, 78. 85.

Тема 2.2. КУЛЬТУРА СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ УКРАЇНИ (IX–XIV СТ.)

Анотація до лекції 2.2.

Зростання й зміцнення Середньовічної держави – Русь вело до розвитку єдиної загальнонаціональної культури. Культура Русі– яскраве та багатогранне явище, що стало наслідком тривалого процесу внутрішнього розвитку східнослов'янського суспільства. Роль і вплив запровадження християнства на розвиток культури на Русі. Розвиток писемності, освіти та літератури. Розвиток книжної справи, наукових знань і мистецтва Русі. Розвиток архітектури та монументально-декоративного живопису. Музичне мистецтво й ідейно-художня цілісність музики та пісні.

Культурна ситуація в Галицько-Волинській державі. Містобудування й архітектурні традиції західноукраїнських земель. Розвиток освіти і науки на західноукраїнських землях.

План

1. Історичні умови розвитку культури доби Середньовічної Русі.
2. Запровадження християнства на Русі та його роль у розвитку культури.
3. Розвиток книжної справи, наукових знань та мистецтва Київської Русі.
4. Містобудування та архітектурні традиції Галицько-Волинської держави.
5. Розвиток освіти та літератури на західноукраїнських землях.
6. Живопис і декоративно-прикладне мистецтво.

Семінарське заняття до теми 2.2. Культура Середньовічної Русі-України (IX–XIУ ст.)

Мета: висвітлити культуру Середньовічної Русі-України як багатогранне явище, що увібрало все краще від своїх слов'янських самобутніх традицій і від досягнень світової культури, розвинулося під домінуючим впливом християнської релігії та культури Візантії, виступало як частина єдиної середньовічної цивілізації. Слід надати усвідомлення того, що після занепаду Київської держави саме Галицько-Волинська держава, а не Московське царство, успадкувала, зберегла й передала наступним поколінням ті здобутки в галузі культури, релігійного життя, військової справи, науки, освіти, мистецтва, будівництва, архітектури, літератури, які мала Середньовічна Русь

Питання для обговорення:

1. Соціально – історичні умови становлення і розвитку культури Середньовічної Русі та Галицько-Волинської держави.
2. Вплив запровадження християнства на процеси розвитку культури Русі?
3. Розвиток писемності, освіти, літератури.
4. Містобудування та архітектура. Пам'ятки давньоруської архітектури, які збереглися до наших днів.
5. Особливості галицької архітектури.
6. Значення культури Русі та Галицько-Волинської держави.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 65, 66, 67, 78.

Завдання для самостійної роботи 2.2.

1. Надайте загальну характеристику розвитку культури Княжої доби.
2. Культура яких середньовічних країн мала значний вплив на давньоруську культуру?
3. Який вплив справило християнство на процеси розвитку культури Київської Русі?
4. Охарактеризуйте розвиток освіти в Княжу добу.
5. Які пам'ятки архітектури збереглися в Україні від часів Київської Русі?
6. Охарактеризуйте основні жанри образотворчого мистецтва.

7. Які ви знаєте основні осередки культури в Галицько-Волинській державі?
8. Які стилі й тенденції склалися в архітектурі та живописі Галицько-Волинської держави?

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 65, 66, 67, 78.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль № 2 проводиться з метою оцінки засвоєння тем другого модуля «Українська державність і культура Середньовічної Русі-України» і передбачає виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Зразок варіанту:

Варіант 1.

1. Союз слов'янських племен «Антське царство» - перше державне утворення прямих предків українського народу.
2. Надати загальну характеристику розвитку культури Середньовічної України.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 2 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 3.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ

Тема 3.1. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ

Анотація до лекції 3.1.

Приєднання руських земель до Литовського князівства і утворення держави – Велике князівство Литовсько-Руське і Жемайтійське. Характер і особливості литовсько-руської державності. Польська експансія на українські землі. Кревська унія та Велике княжіння руське. Кримськотатарські набіги на українські землі та піднесення московського царства. Люблінська унія й утворення Речі Посполитої. Колонізація Польщею українських земель, опольщення і католизація українців, Берестейська унія.

План

1. Утворення й особливості розвитку Литовсько-руської держави.
2. Польська експансія на українські землі (наприкінці XIV – середини XVI ст.).
3. Становище українських земель у складі Речі Посполитої.
4. Напади Кримської Орди на українські землі.
5. Піднесення Московського царства та його загарбницькі війни.
6. Люблінська унія та Берестейська церковна унія.

Семінарське заняття до теми 3.1.
Українська державність у складі Великого Литовсько-Руського князівства та Речі Посполитої (ХІУ–ХУІІ ст.)

Мета: зосередити увагу на маловідомому і раніше замовчуваному періоді нашої історії, коли протягом XIV–XVI ст. українські землі перебували з литовцями в одній державі – Великому князівстві Литовському, Руському і Жемантійському, наголошуючи на добровільності входження, рівноправності та толерантності в міжнаціональних стосунках. Проте зовнішні загрози для Литви, а ще більше – для руських князівств, призвели до створення через укладення Люблінської унії 1569 року Речі Посполитої, що докорінно погіршило становище українського народу.

Питання для обговорення

1. Соціально – історичні умови входження українських земель до складу Великого князівства Литовського і Руського.
2. Спільна боротьба проти татарського поневолення. Синьоводська битва.
3. Піднесення Московського царства та його експансія на литовсько-руські землі.
4. Кримсько-татарські набіги на руські землі.
5. Люблінська унія та її наслідки для українського народу.
6. Окатоличення українців і Берестейська унія.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 51, 53, 54, 56.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. Охарактеризуйте соціально-політичну ситуацію на українських землях в середині ХІУ ст.
2. Визначіть передумови утворення Литовсько-руської держави.
3. У чому «таємниця» успіху литовської займанщини?
4. Викладіть у хронологічному порядку перебіг спільної боротьби литовців і українців проти монголо-татар.
5. 5.Обгрунтуйте історичне значення Синьоводської битви.
6. Кревська унія: суть, мета і значення угоди.
7. Державний устрій Великого князівства Литовського, Руського і Жемантійського.
8. У чому проявилася польська експансія на українські землі (наприкінці ХІУ – середини ХУІ ст.)?
9. Причини і наслідки кримськотатарських набігів на українські землі.
10. Зміцнення Московського царства та його експансіоністська політика щодо руських земель.
11. Люблінська унія та її наслідки для українського народу.
12. У чому суть і значення Берестейської церковної унії?

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 51, 53, 54, 56.

Тема 3.2. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ (XIV – ПЕРША ПОЛОВИНА XVII СТ.)

Анотація до лекції 3.2.

Особливості соціокультурного розвитку українських земель у литовсько-польський період. Європейські культурні впливи на розвиток української культури. Освіта й книгодрукування в XIV–XVII століттях. Острозька школа та Києво-могилянський колегіум. Західноруські літописи, мемуари та хроніки як історіографічні джерела литовсько-польської доби. Розвиток української полемічної літератури. Український стиль в архітектурі, мистецтво іконостасу. Розвиток музичного мистецтва. Особливості українського театрального мистецтва.

План

1. Соціально-політична і культурна ситуація в литовсько-польську добу.
2. Освіта і книгодрукування в XIV–XVII ст.
3. Розвиток літератури.
4. Мистецькі здобутки українського Ренесансу.

Семінарське заняття до теми 3.2. Українська культура литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.)

Мета: висвітлити соціокультурну ситуацію в литовсько-польську добу, коли українські землі перебували з литовцями в одній державі – Великому князівстві Литовському, Руському і Жемантійському, а після Люблінської унії 1569 року у складі держави трьох народів – Речі Посполитій. Слід наголосити, що протягом цієї доби було створено чимало спільних культурних надбань, які становлять спільну культурну спадщину. Треба відзначити, що у культурному розвитку українських земель у перші часи переважала візантійська традиція, а тільки згодом культура українців, перебуваючи на межі православного і католицького світів, християнської і мусульманської цивілізацій, активно включається в діалог культур. На українську культуру істотно впливали ідеї Реформації та європейського Відродження, зокрема поширення гуманізму, завдяки чому вона значно збагачується, самобутньо відповідаючи на культурні виклики, кинуті західними державами. Українська культура, зазнавши свіжого повітря європейського Ренесансу, розвивалася своїм шляхом, трансформуючись у культуру національного відродження, що стала основою державного відродження за козацько-гетьманської доби.

Питання для обговорення

1. Охарактеризувати соціокультурну ситуацію в литовсько-польську добу.
2. Сутність поняття «Ренесанс в українській культурі».
3. Роль Церкви у розвитку української освіти XIV–XVII ст.

4. Внесок Петро Могила в розвиток української культури.
5. Розвиток полемічної літератури, та відомі полеміст цієї доби.
6. Українські архітектори, маляри та скульптори XVI – початку XVII ст.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 20, 22, 24.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.2.

1. Яке значення Великого князівства Литовського в розвитку освіти й культури України?
2. Покажіть роль Церкви у розвитку української освіти XIV–XVII ст.
3. Європейські впливи на розвиток української культури.
4. Розкрийте роль братств у національно-культурному відродженні України.
5. У чому полягає вплив виникнення друкарської справи в Україні на розвиток освіти, українського письменства та культури в цілому?
6. Яке значення мала Острозька школа для української культури?
7. Охарактеризуйте внесок Петро Могила в розвиток української культури.
8. Які обставини об'єктивного і суб'єктивного характеру забезпечили унікальну роль Києво-Могилянської академії в історії української культури?
9. Визначте особливості розвитку української музичної культури та театрального мистецтва.
10. Розкрийте причини розвитку полемічної літератури, перелічити відомих полемістів цієї доби.
11. Наведіть імена видатних архітекторів, малярів та скульпторів України кінця XVI – початку XVII ст.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 20, 22, 24.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль № 3 проводиться з метою оцінки засвоєння тем третього модуля «Українська державність і культура литовсько-польської доби» і передбачає надання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Взірець варіанту:

Варіант 1.

1 Утворення та особливості розвитку Литовсько-руської держави.
2. Соціально-політична і культурна ситуація в литовсько-польську добу.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 3 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 4.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ

Тема 4.1. КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ

Анотація до лекції 4.1.

Генеза та еволюція українського козацтва. Запорізька Січ. Військова організація та воєнне мистецтво українського козацтва. Державна ідея за козацької доби. Політична система та інституційна модель Української козацької держави: специфіка українського козацького державотворення; генеральна та старшинська ради; інститут гетьманства та генеральної старшини; центральні органи виконавчої та судової влади; полково-сотенний устрій Гетьманату. Міжнародні відносини та дипломатія: українське козацтво у міжнародних відносинах XVI–XVII ст.; становлення дипломатичної служби Української держави; мета й основні напрями зовнішньої політики уряду Б. Хмельницького; особливості зовнішньої політики Гетьманщини; міжнародні відносини і дипломатія Українського Гетьманату після завершення Національної революції. Ліквідація російським царизмом Запорізької Січі та Гетьманщини.

План

1. Зародження українського козацтва.
2. Запорізька Січ.
3. Козацька держава Богдана Хмельницького.
4. Автономна козацька держава – Гетьманщина.
5. Руйнування Запорізької Січі. Ліквідація Гетьманщини.

Семінарське заняття до теми 4.1.
Козацько-гетьманська державність

Мета: поглибити усвідомлення причин виникнення українського козацтва, обставин відродження державницької ідеї в українському суспільстві та створення козацької держави, а також особливостей її суспільного й державного ладу та військової та зовнішньополітичної діяльності. Особливо розглянути підступний руйнівний вплив Московії на ліквідацію козацько-гетьманської державності.

Питання для обговорення

1. Соціально-історичні умови виникнення Запорізького козацтва.
2. Причини та перебіг національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького.
3. Створення та територіально-адміністративний устрій козацької держави Богдана Хмельницького.
4. Переяславська угода: міфи і реальність.
5. Доба Руїни. Поділ України.
6. Державний устрій Гетьманщини.
7. Північна війна і виступ Мазепи.

8. Ліквідація Гетьманщини.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 83, 86.

Завдання для самостійної роботи до теми 4.1.

1. Проаналізуйте причини виникнення українського козацтва, його соціальну базу та характерні риси способу життя.
2. Охарактеризуйте суспільну організацію та соціально-правове становище козацтва.
3. Поясніть, у чому полягає унікальність козацтва як соціального явища.
4. Розкрийте роль козацтва в обороні християнства й захисті українського народу від нападів кримських татар і турків.
5. Зробіть порівняльний аналіз соціально-правового становища реєстрових і нереєстрових козаків.
6. Охарактеризуйте військово-адміністративний устрій Запорозької Січі, звичаєво-правові засади формування органів влади й управління.
7. Розкрийте призначення та повноваження загальної військової ради, кошового отамана, січової старшини, куренних отаманів, паланкових полковників та інших посадових осіб Січі.
8. Зробіть висновки щодо політичного змісту, форми та характеру політичного режиму Запорозької Січі.
9. Охарактеризуйте судову систему, що склалася в Запорозькій Січі.
10. З‘ясуйте особливості козацького звичаєвого права.

Література: 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 48, 51, 53, 54, 55, 56, 83, 86.

Тема 4.2. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ЧАСІВ КОЗАЦЬКО-ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (СЕРЕДИНА XVII – КІНЕЦЬ XVIII СТ.)

Анотація до лекції 4.2.

Козацтво як провідна верства новоствореної держави – визначальний чинник розвитку культури й мистецтва. Стиль українського бароко як універсального художнього напряму в усіх видах мистецтва – поетичному, образотворчому, музичному, театральному та в архітектурі. Внесок гетьмана Івана Мазепи в культове будівництво. Розвиток освіти і книгодрукування в козацьку добу. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі. Розвиток архітектури козацької доби на західноукраїнських землях. Особливості західноукраїнського живопису та іконопису.

План

1. Умови та тенденції розвитку української культури козацької доби.
2. Бароко в архітектурі та мистецтві.
3. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва.

4. Розвиток освіти та книгодрукування.
4. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі.
5. Козацькі літописи та їх особливі ознаки.
6. Освіта і книговидання на західноукраїнських землях в козацьку добу.

Семінарське заняття до теми 4.2.
Українська культура козацької доби

Мета: надати усвідомлення того, що потужний вплив козацтва – провідної верстви новоствореної Козацької держави – став визначальним чинником розвитку культури й мистецтва, а всі культурно-мистецькі вияви періоду Хмельниччини і Гетьманщини були підпорядковані утвердженню ідеї національного державотворення. На ідеалах православних братств, патріотичного руху та на демократичних засадах сформувався стиль українського козацького бароко, що був просякнутий пафосом героїки й урочистого утвердження ідеалу світла та проявив себе в різних галузях культури, зокрема, архітектури, книгодрукування, літератури.

Питання для обговорення

1. Умови розвитку української культури козацької доби.
2. Особливості національного українського бароко в архітектурі.
3. Особливості архітектури західноукраїнських земель.
4. Бароковий живопис та іконопис.
5. Розвиток освіти і книгодрукування.
6. Специфіка українського бароко в літературі, музиці, театрі.
7. Козацькі літописи як джерело вивчення культури козацтва.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 42, 45, 48, 84, 86.

Завдання для самостійної роботи 4.2.

1. Надайте загальну характеристику тенденцій розвитку української культури козацької доби.
2. Сформулюйте вашу думку про роль українського козацтва у формуванні української національної ідентичності.
3. Назвіть характерні ознаки самобутньої української барокової художньо-мистецької культури.
4. Які особливості стилю бароко? Які ви знаєте українські пам’ятки архітектури, побудовані в стилі бароко?
5. Що визначало національну своєрідність козацьких храмів XVII століття?
6. Визначте особливості козацької педагогіки.
7. Назвіть особливості козацьких літописів.
8. Охарактеризуйте народно-побутову козацьку культуру.
9. Яке вчення лежало в основі філософських поглядів Г. Сковороди?
10. Який внесок зробив І. Мазепа в українську культуру?

11. Яких видатних українських композиторів XVIII ст. ви знаєте?

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 42, 45, 48, 84, 86.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 4

Модульний контроль № 4 проводиться з метою оцінки засвоєння тем четвертого модуля «Українська державність і культура козацької доби» і передбачає надання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Зародження українського козацтва. Запорізька Січ.
2. Український козацький бароко в архітектурі та мистецтві

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 4 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 5.
ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ ТА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ В ЧАСИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЙ (КІНЕЦЬ XVIII – ПЕРША ЧВЕРТЬ XX СТ.)

ТЕМА 5.1. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ В УМОВАХ ІМПЕРСЬКОГО ПОНЕВОЛЕННЯ (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX СТ.)

Анотація до лекції 5.1.

Поділ українських земель між Російською та Австрійською імперіями. Тотальний політичний, соціальний і економічний гніт українців у Російській імперії. національне пробудження на західноукраїнських землях. Піднесення національного руху під впливом відродження пам’яті про козацтво, європейських революційних рухів, «декабристського та польського повстань проти російського самодержавства, «весни народів» 1849–1849 рр. тощо. Літературно-просвітницький характер українського відродження. Перша таємна організація Кирило – Мефодіївське братство. Громадівський рук другої половини XIX ст. Політизація національного руху. Революційна українська партія.

Національне пробудження на західноукраїнських землях. Руська трійця. Головна руська рада. Західноукраїнські політичні партії. Ставлення українських політичних сил до світової війни.

План

1. Українські землі у складі Російської імперії.
2. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії.

3. Українське відродження і піднесення національного руху на українських землях в складі Російської імперії.
4. Національне пробудження на західноукраїнських землях.
5. Українські землі в роки Першої світової війни.

Семінарське заняття до теми 5.1.
Відродження ідеї української державності в умовах імперського поневолення (кінець XVIII – початок XX ст.)

Мета: показати стан українських земель у складі двох імперій, політичну та економічну експлуатацію, колоніально-споживацький режим, гноблення народу і нищення національної інтелігенції, суть і наслідки переселенської політики царизму. Здійснити порівняльний аналіз тоталітарної Росії з Австро-Угорщиною, підкресливши роль західноукраїнських земель як центру громадсько-політичної активності та відродження. Акцентувати увагу на живучості ідеї української державності попри підневільний стан українства.

Питання для обговорення

1. Соціально-політичне та економічне становище українських земель у складі Російської імперії.
2. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорської імперії.
3. Відродження національної свідомості на Наддніпрянщині. Кирило-Мефодіївське товариство.
4. Національне відродження на західноукраїнських землях. Вплив подій революції 1848 р.
5. Активізація революційно-визвольної боротьби на зламі століть.
6. Україна доби революції 1905-1907 рр.
7. Українські політичні сили і Перша світова війна.

Література: 1, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 21, 28, 32, 37, 39, 51, 52, 53, 55.

Завдання для самостійної роботи до теми 5.1.

1. Надайте загальну характеристику стану українських земель у складі Російської імперії.
2. Наведіть відмінності соціально-політичного становища українців у складі Австро-Угорської імперії від Російської імперії.
3. Назвіть фактори, які сприяли українському відродженню і піднесенню національного руху на українських землях у складі Російської імперії в першій половині XIX ст.
4. Кирило-Мефодійське братство: його мета, ідеологія, програмові документи, учасники і значення.
5. Політизація українського руху, Братство тарасівців, Революційна українська партія (РУП).

6. Національне пробудження на західноукраїнських землях.
7. Революційні події на Україні в ході революції 1905–1907 рр.
8. Позиції українських політичних сил щодо Першої світової війни.
9. Загострення політичної боротьби і самостійницьких тенденцій в ході Першої світової війни.

Література: 1, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 20, 21, 28, 32, 37, 39, 51, 52, 53, 55.

Тема 5.2. УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX СТ.)

Анотація до лекції 5.2.

Сутність українського національно-культурного відродження, його етапи та стилі (бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм). Дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки. Розвиток освіти. Образотворче мистецтво: станковий живопис (Василь Тропінін), портретний, історичний і пейзажний (Капітон Павлов, Аполлон Мокрицький, Тарас Шевченко), монументальний живопис, скульптура громадського звучання (пам'ятники Хмельницькому, Котляревському, Гоголю). Пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Українське літературне сузір'я: Тарас Шевченко, Пантелеймон Куліш, Іван Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Леонід Глібов, Павло Грабовський, Іван Франко, Леся Українка. Розвиток української історичної науки (Микола Костомаров, Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Михайло Грушевський. Зародження українського професійного театру (Марко Кропивницький, Микола Садовський, Михайло Старицький, Іван Карпенко-Карий).

План

1. Ґенеза українського національно-культурного відродження.
2. Дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки.
3. Українська культура другої половини XIX століття.
4. Особливості розвитку української культури в західноукраїнських землях.

Семінарське заняття до теми 5.2. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.)

Мета: уяснити сутність українського національно-культурного відродження кінця XVIII- початку XX століття, його етапи та стилі.

Ідеологія українського слов'янського відродження Кирило-Мефодіївського братства. Культурницька діяльність українських громад.

Розвиток національного музичного мистецтва (кобзарське мистецтво, національна опера, композиторська школа М. Лисенка, хорова творчість Корила Стеценка і Миколи Леонтовича)

Особливості розвитку української культури в західноукраїнських землях: музичне мистецтво, живопис, скульптура, театр.

Література: 1, 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 37, 39, 42, 43, 45, 52, 82.

Завдання для самостійної роботи 5.2.

1. Надайте загальне тлумачення суті терміну «українське національно-культурне відродження» даного періоду.
2. Яким було становище української освіти у складі Російської та Австро-Угорської імперій у XIX ст. – на початку XX ст.?
3. Що таке класицизм в архітектурі та образотворчому мистецтві? Назвіть представників цієї течії в українській культурі.
4. Розкажіть про романтичний стиль в українській літературі. Які письменники та поети представляли цей стиль в українській літературі?
5. Охарактеризуйте вплив громадівського руху на розвиток літератури в Україні.
6. Назвіть представників реалізму в українській літературі.
7. Охарактеризуйте стан розвитку музичної культури і театру в Україні.
8. Назвіть діячів українського театру XIX ст.
9. Охарактеризуйте здобутки української суспільної думки XIX ст.
10. Як вплинула революція 1905-1907 рр. в Росії на піднесення національно-культурного життя України.
11. Які нові течії з'явилися в архітектурі та живописі України на початку XX ст.
12. У чому полягають особливості національно-культурного відродження в західноукраїнських землях?

Література: 1, 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 24, 28, 32, 37, 39, 42, 43, 45, 52, 82.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 5

Модульний контроль № 5 проводиться з метою оцінки засвоєння тем п'ятого модуля «Відродження ідеї державності та розвиток культури в часи перебування українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XVIII – перша чверть XX ст.)» і передбачає виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Надаю взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Соціально-політичний стан українських земель у складі Російської імперії наприкінці XVIII –XIX ст.
2. Охарактеризуйте дворянський період національно-культурного відродження та його культурні здобутки.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 5 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 6.
ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ДОБУ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917–1921 РР.

Тема 6.1. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ І ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ 1917–1921 РР.

Анотація до лекції 6.1.

Активізація громадсько-політичного життя в Україні під час Першої світової війни. Створення Української Центральної ради як широкопредставницького провідного громадського органу для організації боротьби за інтереси українців. Український військовий рух. Універсали Центральної ради. Проголошення Української Народної республіки. Проголошення більшовицької соціалістичної республіки у Харкові. Перша українсько-більшовицька війна. Проголошення державної самостійності України. Укладення Берестейського мирного договору з Німеччиною і Австро-Угорщиною. Звільнення України від більшовиків.

Україна доби Гетьманату Павла Скоропадського. Попрання демократичних здобутків Центральної ради, повернення монархічних методів правління та відмова від самостійності. Протигетьманське повстання. Прихід до влади Директорії УНР. Західноукраїнська Народна республіка. Війна ЗУНР з Польщею. Акт Злуки із Західноукраїнською Народною республікою. Друга більшовицько-українська війна. Війна з денікінцями. Перший Зимовий похід армії УНР.

Варшавський договір з Польщею і похід на Київ 1920 року. Перехід армії УНР на інтернування на територію Польщі, а уряд у вигнання. Спроба звільнення України. Другий Зимовий похід. Кінець визвольних змагань.

План

1. Українська Народна Республіка доби Центральної Ради.
2. Українська держава доби гетьманату П. Скоропадського.
3. Західноукраїнська Народна Республіка. Проголошення Соборності України.
4. Українська Народна Республіка періоду Директорії УНР.
5. Причини та уроки українського державного відродження доби Української революції 1917–1921 років.

Семінарське заняття до теми 6.1.
Національно-визвольний рух і державотворчі процеси 1917–1921 рр.

Мета: показати консолідацію сили українського народу, його готовність до боротьби за державність і жертовність еліти, що пройшла шлях від автономії до самостійності та до ідеї соборності всіх українських земель. Підкреслити, що

державні формування творилися в умовах смертельної небезпеки в ворожому оточенні й особливо жорстокого ворога – російського більшовизму. Наголосити на значенні Української революції та її державотворчих процесів, зокрема для досвіду державного будівництва, формування національної свідомості та державницької традиції.

Питання для обговорення

1. Українська Народна Республіка доби Центральної Ради. Основні риси державного устрою.
2. Українська держава доби гетьманату П. Скоропадського. Причини падіння Гетьманату.
3. Західноукраїнська Народна Республіка: внутрішня політика і зовнішні орієнтири.
4. Проголошення Соборності України. Причини нереалізованості.
5. Українська Народна Республіка періоду Директорії УНР.

Література: 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 28, 29, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 51, 53, 80.

Завдання для самостійної роботи 6.1.

1. З'ясуйте, які заходи на підтримку Центральної Ради сприяли її легітимації як вищого представницького органу українського народу.
2. Охарактеризуйте процес становлення та діяльність Української Центральної Ради як вищого владного органу в Україні.
3. Розкрийте основний зміст діяльності Української Центральної Ради в 1917 р.
4. Дайте характеристику діяльності Центральної Ради із зовнішньої політики та військового будівництва.
5. Причини здійснення державного перевороту гетьманом Скоропадським.
6. Складіть схему центральних органів влади й управління Української держави часів Скоропадського. Розкрийте повноваження цих органів.
7. Розкрийте успіхи гетьманського уряду в законодавчому забезпеченні культури й освіти.
8. В яких умовах відбувся прихід до влади Директорії УНР? Поясніть, які погляди існували спочатку в Директорії щодо перспектив державного будівництва.
9. Охарактеризуйте склад, повноваження та порядок діяльності уряду Директорії – Ради Народних Міністрів.
10. Розкрийте історичне значення рішення про об’єднання Західної Української Народної Республіки з Наддніпрянською Народною Республікою.
11. Діяльність уряду УНР в екзилі: значення, історичний досвід і уроки.

Література: 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 28, 29, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 51, 53, 80.

Тема 6.2. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ПЕРІОД ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917–1921 РР.)

Анотація до лекції 6.2.

Світоглядною та культурно-естетичною реакцією на ці події був модернізм. Культурний рух періоду Центральної Ради. Підтримка Української Центральної ради розвитку української освіти та культури, видавничої справи, театрального життя. Заснування Української Академії мистецтв.

Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського. В освіті тривав процес формування україномовних навчальних закладів, створені Київський народний і Кам'янець-Подільський університети, засновано академію наук, створено перший український національний хор у Києві, Державну капелу бандуристів Гната Хоткевича, Державний симфонічний оркестр ім. Миколи Лисенка, започатковано Державний український архів, засновано національну Галерею мистецтв, Український історичний музей та Українську національне бібліотеку.

Соціокультурна ситуація в часи Директорії. Незважаючи на несприятливі умови, сумлінно працювали Міністром освіти Іван Огієнко, а Міністром мистецтв – Дмитро Антонович. Важливою подією культурного життя за доби Директорії стало створення Української республіканської капели Олександра Кошиця. Великий внесок зробили в архітектуру В. Городецький, в графіку – Г. Нарбут, у живопис – О. Мурашко.

План

1. Історичні умови розвитку культури початку XX століття.
2. Культурний рух періоду Центральної Ради.
3. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.
4. Соціокультурна ситуація в часи Директорії.

Семінарське заняття до теми 6.2. Розвиток української культури в період визвольних змагань (1917–1921 рр.)

Мета: висвітлити конкретні прояви розвитку культури в умовах боротьби за державність і в цей короткий та складний період української державності, наголошуючи на взаємозалежності культурного розвитку від наявності власної держави. Проілюструвати розвиток освіти, розбудову освітніх закладів і наукових установ, культурні надбання у сфері живопису, графіки, театру, видавничої справи тощо. Особливо підкреслити, що культурні зрушення відбувалися в умовах війни та військових загроз і у відносно короткий період Української революції.

Питання для обговорення

1. Історичні умови розвитку культури початку XX століття.
2. Культурний рух періоду Центральної Ради.
3. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.

4. Соціокультурна ситуація в часи Директорії Української Народної Республіки.
5. Розвиток культури на західноукраїнських землях періоду ЗУНР.
6. Значення культурного розвитку доби визвольних змагань 1917–1921 рр.

Література: 1, 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 28¸29, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 43, 70, 73, 74, 76, 80.

Завдання для самостійної роботи 6.2.

1. Охарактеризуйте соціокультурну ситуацію в окреслений період.
2. Поясніть новітні тенденції та національна самобутність розвитку культури і мистецтва періоду визвольних змагань 1917–1921 рр.
3. Дайте характеристику культурницької діяльності І. Огієнка.
4. Охарактеризуйте основні стилі та напрями літератури і мистецтва в Україні в зазначений період.
5. Назвіть видатних вчених цього періоду.
6. Проаналізуйте політику П. Скоропадського у сфері культури.
7. Назвіть видатних митців періоду Директорії УНР.
8. Охарактеризуйте творчість художника Григорія Нарбута.
9. Чим відомий художник Олександр Мурашко?

Література: 1, 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 25, 28¸29, 31, 32, 33, 36, 37, 39, 43, 70, 73, 74, 76, 80.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 6

Модульний контроль № 6 проводиться з метою оцінки засвоєння тем шостого модуля «Державотворчі процеси та розвиток української культури в добу визвольних змагань 1917–1921 років» і передбачає виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Охарактеризуйте державний устрій Української Народної Республіки доби Центральної Ради.
2. Розвиток української культури періоду Гетьманату Павла Скоропадського.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 6 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 7.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРА 30–80-х РОКІВ XX СТ.

Тема 7.1. БОРОТЬБА ЗА ДЕРЖАВНУ САМОСТІЙНІСТЬ В УМОВАХ РАДЯНСЬКОГО ПОНЕВОЛЕННЯ (30–80-ті РОКИ XX СТ.)

Анотація до лекції 7.1.

Колонізаторська політика більшовиків в Україні. Терор голодом 1921–1923 рр. Утвердження більшовицької тоталітарної політичної системи. Наступ на українську інтелігенцію. Політичні репресії проти освітян, українських письменників, компартії більшовиків України, урядовців УРСР тощо. Умиротворення українського селянства голодомором – геноцид українського народу.

Особливості українських земель у складі Польщі, Буковини у складі Румунії та Закарпаття у складі Чехословаччини. Створення Організації Українських націоналістів. Проголошення незалежності Карпатської України – першої української жертви Другої світової війни.

Українці в німецько-радянській війні. Сподівання на здобуття державності. Проголошення Акту відновлення державності України у Львові та створення Української Національної ради у Києві. Створення Української повстанської армії та її боротьба за Україну проти німців і проти радянської влади.

Колоніальний стан повоєнної України. Голод 1946–1947 рр. Тоталітарна репресивна система сталінського режиму 1940–1950-х років. Хрущовська відлига – спроба демократизації радянського суспільства та її згортання і посилення централізації у 1970-80-ті рр. Дисидентський рух. Рух «шестидесятників». Українська Гельсінська спілка. Процес горбачовської перебудови. Національно-визвольний рух в Україні кінця 1980 – початку 1990-х років.

Семінарське заняття до теми 7.1.
Боротьба за державну самостійність в умовах радянського поневолення (30–80-ті роки XX ст.)

Мета: показати, що від 20-х років в Україні встановилася більшовицька тоталітарна система, а радянська Україна була квазідержавою, без жодних ознак української державності, фактичною колонією російсько-комуністичної імперії, окупованою територією, на якій здійснювалася політика етноциду, лінгвоциду і геноциду щодо української нації. Наголосити, що сподівання на здобуття державності завдяки змінам під час Другої світової війни, героїчна жертовна боротьба ОУН та УПА, викликані «хрущовською відлигою» дисидентський рух і рух «шестидесятників» – це сторінки боротьби за українську державність в умовах імперського поневолення, що мають велике значення для досягнення справжньої державної незалежності.

Питання для обговорення

1. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму (20–30-ті рр.).

2. Українська державність на західноукраїнських землях у 20–30-х рр.
3. Боротьба за українську державність у роки Другої світової війни.
4. «Хрущовська відлига» та її значення для демократизації суспільства.
5. Дисидентський рух у боротьбі за незалежність України.

Література: 3, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 37, 38, 46, 50, 51, 53, 79, 81, 95.

Завдання для самостійної роботи до теми 7.1.

1. Визначте етапи становлення партійно-державних владних структур на українських землях.
2. Проаналізуйте сутність і значення НЕПу.
3. Дайте розгорнуту характеристику політиці «воєнного комунізму».
4. Розкрийте сутність більшовицької політики «коренізація».
5. Чому ми називаємо голодомори в Україні геноцидом проти українського народу.
6. Опишіть політику польського уряду щодо Західної України.
7. Окресліть події, пов’язані з виникненням Карпатської України.
8. Коли і в який спосіб відбулося входження Західної України до складу СРСР?
9. Охарактеризуйте роль і значення діяльності ОУН-УПА.
10. Підготуйте реферати з тем: життєдіяльність С. Бандери, Р. Шухевича, Т. Бульби-Боровець, А. Шептицького.
11. Охарактеризуйте рух «шістдесятників».
12. Дайте визначення поняттю «дисидент», назвіть причини появи дисидентського руху в УРСР.
13. Окресліть завдання, які ставила перед собою Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод?
14. Дайте розгорнуту характеристику періоду «Хрущовської відлиги».
15. Підготуйте реферати на теми: «Діяльність І. Дзюби, І. Драча, Л. Костенко, В. Симоненка, В. Стуса, В. Чорновола».

Література: 3, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 35, 37, 38, 46, 50, 51, 53, 79, 81, 95.

Тема 7.2. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА 30–80-х РОКІВ XX СТ.

Анотація до лекції 7.2.

Більшовицька «українізація» як провокація радянського режиму на виявлення всього українського з метою подальшої розправи. «Розстріляне відродження» – цілеспрямоване нищення тоталітарним сталінським режимом духовно-культурного та літературно-мистецького покоління 1930-х років, цвіту української нації. Репресії творчих мистецьких організацій, письменників, художників, музикантів, кобзарів, бандуристів, священнослужителів, пам’яток церковної архітектури тощо.

У роки радянсько-німецької війни – цинічне навернення до української героїко-патріотичної тематики в літературі, кіномистецтві та до українських історичних постатей.

Культурно-мистецький доробок митців – прихильників ОУН та УПА (Ю. Липа, Б. Бора, М. Вереса, О. Киянки, І. Багряного).

Культура повоєнного періоду як ланка тоталітарної машини. Повернення до політики заборон, переслідувань і репресій, деформацій у мовній сфері. Нав'язування теми подвигу у війні та воєнно-патріотичних проблем. Нищення культурної спадщини за ідеологічними й національними ознаками (твори українських митців, портрети українських політичних діячів, січових стрільців, діячів церкви тощо).

Строкатість культурної політики доби Хрущова: з одного боку реабілітація репресованих діячів культури і мистецтва, а з іншого – переслідування українських митців, дисидентів і «шестидесятників».

План

1. Особливості культурного будівництва в умовах тоталітаризму.
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни.
3. Здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр.
4. Українська культура другої половини 60–80-х років.

Семінарське заняття до теми 7.2. Українська культура 30–80-х років XX ст.

Мета: висвітлити український культурний ренесанс першої чверті XX ст., наступ більшовицького тоталітаризму на українську культуру та трагічні наслідки «розстріляного відродження» і тотального нищення української культурно-мистецької інтелігенції. Показати тотожність всіх наступних періодів радянського поневолення щодо української культури і мистецтва та їх живучості й незнищеності. Охарактеризувати «шістдесятництво» як суспільно-політичний, філософсько-ідеологічний, науковий, літературно-мистецький феномен і плеяда нового українського культурного покоління яскравих самобутніх індивідуальностей, об'єднаних спільними переконаннями, взаємоповагою, чесністю й солідарністю, чим заклали основи новітнього національного руху боротьби за Україну.

Питання для обговорення

1. Особливості культурного будівництва в умовах тоталітаризму (20–30-ті рр.) Розстріляне відродження.
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни. Звернення до українського історичного минулого.
3. Здобутки та втрати української культури в другій половині 40-х – першій половині 60-х рр. Посилення боротьби з національними культурними проявами.

4. Українська культура другої половини 60–80-х років. Вплив «хрущовської відлиги», дисидентів та «шестидесятників» на соціокультурну ситуацію в Україні.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 26, 27, 28, 30, 32, 34, 36, 37, 39, 43, 46, 79.

Завдання для самостійної роботи 7.2.

1. «Українізація» 20-х років ХХ століття як соціокультурний процес.
2. Принципи культурної політики радянської влади в Україні 1921–1939 років.
3. Український театр 20–30-х років ХХ століття. Лесь Курбас.
4. О. Довженко у розвитку української культури.
5. Суспільно-культурна діяльність М. Хвильового.
6. Монополізація комуністичною владою духовного життя 30-х років ХХ століття.
7. Культурне життя на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки ХХ століття.
8. Діяльність товариства «Просвіта» в Західній Україні.
9. Культурне життя в роки Другої світової війни.
10. Українська культура періоду хрущовської «відлиги». Рух «шестидесятників».
11. Тенденції та явища суспільно-культурного розвитку України в роки «застою».
12. Політика русифікації культурного життя України ХХ століття.
13. Українська інтелігенція часів «перебудови».

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 26, 27, 28, 30, 32, 34, 36, 37, 39, 43, 46, 79.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 7

Модульний контроль № 7 проводиться з метою оцінки засвоєння тем сьомого модуля «Українська державність і культура 30–80-х років ХХ ст.» і передбачає виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Україна в умовах більшовицького тоталітарного режиму 20–30-х років.
2. Українська культура в роки радянсько-німецької війни.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 7 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

МОДУЛЬ 8.
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ І КУЛЬТУРОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ ДОБИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Тема 8.1. РОЗБУДОВА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Анотація до лекції 8.1.

Глобальна криза кінця 1980-х років у Радянському Союзі. Процес «горбачовської перебудови» як типова революція «з гори». Активізація студентського, профспілкового, робітничого руху, виступи громадськості за національну незалежність України. Створено низку українських політичних партій, Народний Рух України за перебудову, Товариства української мови, історико-просвітнього товариства «Меморіал», екологічного об'єднання «Зелений світ», Студентського Братства, Спілки незалежної української молоді (СНУМ), Товариство Лева, Демократичної спілки студентів, Української студентської спілки та ін.

Спроба державного перевороту, організація Державного комітету з надзвичайних ситуацій (ГКЧП). Проголошення Акту про державну незалежність України. Складність і суперечливість процесу розбудови української державності. Формування законодавчої бази, розбудова Збройних сил України, складність міжнародних відносин, особливо з Росією, втручання Росії у внутрішні справи України, створення конфліктних ситуацій навколо Чорноморського флоту і Криму тощо. Помаранчева революція 2004 року та втрата її здобутків. Загострення євроінтеграційних процесів і Революція Гідності. Анексія Росією Криму, розв'язання війни на Донбасі та триваюча повномасштабна війна з Росією.

План

1. Національно-визвольний рух на рубежі 80–90-х років.
2. Проголошення Незалежності України.
3. Помаранчева революція 2004 року.
4. Революція Гідності – боротьба за європейський вибір.
5. Україна на сучасному етапі державотворення.
6. Російсько-українська війна.

Семінарське заняття до теми 8.1.
Розбудова незалежної української держави

Мета: висвітлити проголошення державної незалежності України як закономірний результат багатовікової боротьби українського народу за волю і самостійне існування. Розкрити причини складного шляху розбудови власної держави, головним серед яких є ворожість імперського центру. Акцентувати увагу на загрозах для державного існування України, породжених агресивним вторгненням Росії та триваючою російсько-українською війною.

Питання для обговорення

1. Обставини та перебіг подій проголошення державного суверенітету України та незалежності України.
2. Референдум 1 грудня 1991р., його роль і значення.
3. Роль української діаспори в становлення незалежності України.
4. Складнощі створення органів влади незалежної Української держави.
5. Проаналізуйте причини революційних подій незалежної України.
6. Помаранчева революція: причини і наслідки.
7. Революції Гідності як боротьба за європейський вектор розвитку української державності.
8. Характер і політично-правові наслідки анексії Криму.
9. Причин та події російсько-української війни.

Література: 3, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 30, 32, 34, 35, 40, 47, 51, 53, 89.

Завдання для самостійної роботи 8.1.

1. Дайте розгорнуту інформацію щодо діяльності Народного руху України.
2. Перерахуйте зміст Декларації про Державний суверенітет України (16 липня 1990 р.)
3. Які питання були винесені на референдум 1 грудня 1991 р.?
4. Перерахуйте державні символи України.
5. Створення і реорганізація органів влади незалежної Української держави.
6. Проаналізуйте внесок української діаспори в становлення незалежності України.
7. Охарактеризуйте зовнішню політику незалежної України, її міжнародні зв'язки.
8. Проаналізуйте причини революційних подій незалежної України.
9. Помаранчева революція: причини і наслідки.
10. Назвіть причини та етапи розвитку Революції Гідності.
11. Характер та політично-правові наслідки анексії Криму.
12. Охарактеризуйте причин та події російсько-української війни.

Література: 3, 8, 9, 10, 11, 12, 20, 21, 23, 30, 32, 34, 35, 40, 47, 51, 53, 89.

Тема 8.2. КУЛЬТУРОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Анотація до лекції 8.2.

Умови й можливості розвитку національної культури в незалежній Україні. Формування законодавчої бази щодо розвитку культури. Розвиток освіти, проблеми і перспективи її реформування. Українська література в пошуках власного шляху і стилю. Демократичність – найважливіша риса сучасної української культури. Посилення інтересу до джерел народного національного мистецтва. Розвиток образотворчого мистецтва (Іван Марчук, Федір Гуменюк, Андрій Чебикін, Олександр Ройтбурд, Василь Цаголов, Андрій Криволап, Євгенія Гапчинська та ін.).

Театральне мистецтво (Роман Віктюк, Андрій Жолдак, Богдан Ступка, Ада Роговцева, Анатолій Хостікоєв та ін.). Історична тематика вітчизняного кінематографа (О. Янчука – драма «Нескорений», Ю. Іллєнка – «Молитва за гетьмана Мазепу», В. Савельєва – «Таємниця Чингіз-хана», М. Мащенка – «Богдан-Зіновій Хмельницький», Олеся Саніна – «Поводир, або Квіти мають очі». Суперечливі тенденції розвитку музичного мистецтва: прагнення осягнути історичний шлях українського народу і популярна музика від фолку до acid джазу. В архітектурі: проблема гармонійного поєднання нової архітектури та історико-архітектурного середовища. Культурно-мистецька творчість української діаспори.

План

1. Умови та тенденції розвитку національної культури в незалежній Україні.
2. Розвиток освіти та літератури.
3. Розвиток культури і мистецтва в Україні.
4. Культурна творчість української діаспори.

Семінарське заняття до теми 8.2.
Культура України в умовах державної незалежності

Мета: висвітлити процеси формування власної культурної політики, спрямованої на забезпечення вільного розвитку національної культури та збереження культурної спадщини, створення законодавчої бази, яка б могла забезпечити розвиток культури та вільний доступ усіх громадян до її здобутків. Слід наголосити, що національна культура є одним із визначальних факторів прогресу суспільства, розбудови незалежної держави, формування національної ідентичності, що може долучити нашу державу до загальноєвропейської спільноти, сприятиме демократизації суспільства, всебічному розвиткові особистості.

Питання для обговорення

1. Соціальні умови становлення сучасної культури в Україні.
2. Розвиток освіти.
3. Літературний процес у сучасній Україні.
4. Розвиток культури і мистецтва в Україні.
5. Сучасне українське кіно і театральне мистецтво.
6. Сучасна музична культура України.
7. Культурна творчість української діаспори.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 30, 32, 34, 35, 40, 41, 57, 58, 68, 69, 71, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112.

Завдання для самостійної роботи 8.2.

1. Дайте характеристику новій соціально-культурній ситуації в Україні в сучасних умовах.
2. Охарактеризуйте розвиток освіти на сучасному етапі.

3. Висловіть вашу думку стосовно ситуації поліконфесійності та її впливу на культурний ландшафт сучасної України.
4. Визначте роль і місце української «діаспорної» культури в історії української культури. Перелічіть найбільш знакові та впливові постаті цієї культури.
5. Визначте основні тенденції в сучасному театральному мистецтві.
6. Проаналізуйте стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.
7. Дайте характеристику розвитку культури національних меншин в Україні.

Література: 2, 6, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 20, 22, 24, 30, 32, 34, 35, 40, 41, 57, 58, 68, 69, 71, 87, 88, 90, 92, 93, 94, 97, 98, 99, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 8

Модульний контроль № 8 проводиться з метою оцінки засвоєння тем восьмого модуля «Українська державність і культуротворчі процеси доби незалежності України» і передбачає виконання письмової відповіді на питання одного з чотирьох варіантів модульного контролю. Взірець варіанту:

Варіант 1.

1. Україна на сучасному етапі державотворення. Російсько-українська війна.
2. Розвиток культури і мистецтва в Україні.

Критерії оцінювання. Письмова відповідь на варіант контрольного завдання № 8 оцінюються від 0 до 4-х балів (за правильність відповіді – 2 бали, за логічність суджень – 1 бал, за обґрунтованість і самостійність суджень – 1 бал).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ
1-й семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)			
			1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	1	4х1=4	4х1=4	4х1=4	4х1=4
2	Участь в семінарських заняттях	4	3х4=12	3х4=12	3х4=12	3х4=12
3	Модульний контроль	4	1х4=4	1х4=4	1х4=4	1х4=4
	Усього за модуль		**20**	**20**	**20**	**20**
	Залік	**20**				
	Всього за семестр	**20+20+20+20+20 = 100 балів**				

2-й семестр

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за 1 заняття	Бали за всі заняття (максимальні)			
			5 модуль	6 модуль	7 модуль	8 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі	1	4х1=4	4х1=4	4х1=4	4х1=4
2	Участь в семінарських заняттях	4	3х4=12	3х4=12	3х4=12	3х4=12
3	Модульний контроль	4	1х4=4	1х4=4	1х4=4	1х4=4
	Усього за модуль		**20**	**20**	**20**	**20**
	Екзамен	**20**				
	Всього за семестр	**20+20+20+20+20 = 100 балів**				
	Разом за дисципліну	**200 балів**				

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ / ЕКЗАМЕНУ

1. Періодизація історії української державності.
2. Найдавніше державні утворення на території сучасної України.
3. Початки виникнення слов’янських племінних об'єднань. Анти.
4. Етапи становлення держави Київська Русь.
5. Київська Русь за часів правління князів Володимира і Ярослава.
6. Формування Галицько-Волинського князівства.
7. Данило Галицький і його діяльність для зміцнення держави.
8. Українські землі в Литовсько-польську добу.
9. Формування українського козацтва. Утворення Запорозької Січі.
10. «Березневі статті» Б. Хмельницького 1654 р.
11. Формування державних інституцій у ході національно-визвольної війни українського народу 1648–1657 рр.
12. Внутрішня й зовнішня політика гетьмана І. Виговського. Гадяцька угода.
13. Україна за гетьманування І. Мазепи. Його внутрішня й зовнішня політика.
14. Гетьман Пилип Орлик. Конституція П. Орлика.
15. Україна - Гетьманщина періоду К. Розумовського: його вклад у розвиток української державності.
16. Суспільно-політичні рухи та національна думка в Україні у І-й половині XIX ст.
17. Кирило-Мефодійське товариство. Його програмні документи та ідеали.
18. Західноукраїнські землі під владою Австрійської монархії у першій половині XIX ст. Початок національного пробудження в Галичині.
19. Суспільно-політичний розвиток західноукраїнських земель у другій половині XIX ст. І нове піднесення визвольних змагань галицьких українців.
20. Українські землі напередодні Першої світової війни.
21. Українські політичні партій та організації в роки Першої світової війни.

22. Бойовий шлях Українських січових стрільців (УСС).
23. Створення Української Центральної Ради, її політична програма.
24. Соціально-економічна політика Центральної Ради.
25. Українська держава за гетьмана П. Скоропадського.
26. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки, її внутрішня та зовнішня політика.
27. Внутрішня й зовнішня політика Директорії.
28. Акт злуки УНР та ЗУНР (січень 1919 р.).
29. Радянська Україна в умовах більшовицької тоталітарної системи.
30. Голодомор 1932-1933 років в Україні: причини та наслідки.
31. Створення та діяльність ОУН.
32. Проголошення незалежності Карпатської України. Окупація Закарпаття угорськими військами.
33. Початок Другої світової війни. Об'єднання українських земель.
34. Створення та діяльність Української повстанської армії.
35. Рух опору в Україні в роки Другої світової війни.
36. Національно-визвольний рух в Україні в умовах комуністичного тоталітарного режиму (середина 1950-х – початок 1990-х рр.).
37. Дисидентський рух у 1950–1960-ті рр. в Україні.
38. Дисидентський рух в 1970–1980-ті рр. Українська Гельсінська спілка та її діяльність.
39. Державна символіка України та її історичне походження.
40. Україна в умовах незалежності: здобутки і проблеми.
41. Етнополітична ситуація в сучасній Україні.
42. Помаранчева революція, її причини і наслідки.
43. Причини та етапи розвитку революції Гідності.
44. Характер і політично-правові наслідки анексії Криму.
45. Охарактеризуйте причин і події війни на Донбасі 2014–2022 рр.
46. Характер і перебіг широкомасштабної російсько-української війни.
47. Періодизація розвитку української культури.
48. Витоки формування української культури.
49. Трипільська культура: духовна й матеріальна.
50. Релігійні вірування та міфологія давніх слов'ян.
51. Побут і звичаї давніх слов'ян.
52. Християнізація – рушій нових культурних процесів у Київській Русі.
53. Київська Русь – якісно новий етап у розвитку слов'янської культури.
54. Виникнення слов'янської писемності, бібліотек і шкіл Київської Русі.
55. Архітектура доби Київської Русі.
56. Розвиток літератури в Київській Русі. Літописання.
57. Театральне мистецтво, музика, танок доби Київської Русі.
58. Осередки соціального й культурного життя Галицько-Волинського князівства.
59. Розвиток будівельної справи у Галицько-Волинському князівстві.

60. Літописна пам’ятка Галицько-Волинського князівства.
61. Історичні умови розвитку культури Литовсько-польської доби.
62. Братства та їх роль у піднесенні національної культури.
63. Ренесансні ідеї в українській культурі XVI–XVII століть.
64. Розвиток освіти в Україні XVI – першій половині XVI I століть.
65. Початки книгодрукування. Видавничі осередки в Україні.
66. Берестейська церковна унія та її історико-культурні наслідки.
67. Острозька академія як освітній і культурний центр.
68. Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили.
69. Полемічна література як елемент української ренесансної культури. Іван Вишенський, Христофор Філарет.
70. Архітектура, живопис, скульптура, театральне та музичне мистецтво України XIV – першої половини XVII століть.
71. Скоморохи як явище давньоруської культури (XIII–XVII ст.).
72. Усна народна творчість в українській культурі XVII століття.
73. Козацтво як явище історії та культури.
74. Козацькі літописи Самовидця, Г. Граб’янки, С. Величка, Я. Лизогуба.
75. Церковне зодчество українського козацтва.
76. Український епос XVII–XVIII століть.
77. Українське бароко як нове світовідчуття й мистецтво.
78. Особливості українського бароко в літературі, театрі, музиці.
79. Барокова архітектура України.
80. Києво-Могилянська академія у XVIII столітті. Утворення колегіумів.
81. Діяльність гетьмана І. Мазепи щодо розбудови української культури.
82. Гуманістичний характер творчості Г.С. Сковороди.
83. Музична культура XVIII століття в Україні.
84. Традиційно-побутова культура України середини XVII – кінця XVIII століть.
85. Український дерев’яний храм як історико-мистецький феномен.
86. Вертеп в українській культурі.
87. Українське національно-культурне відродження як феномен. Генезис і періодизація доби українського Відродження XIX століття.
88. Національно-культурне відродження в Галичині, його особливості.
89. Розвиток освіти та науки в першій половині XIX століття. Відкриття перших університетів.
90. Класицизм, романтизм і реалізм в українській культурі XIX століття.
91. Кирило-Мефодіївське товариство та його вплив на розвиток культури в Україні.
92. Т.Г. Шевченко як родоначальник революційно-демократичного напряму в українській культурі.
93. М.І. Костомаров і П.О. Куліш у розвитку української фольклорно-етнографічної та джерелознавчої науки.
94. Громади 70–80-х років XIX століття та розвиток української культури.

95. Початки нового українського театру (перша половина XIX століття).
96. Українська театральна культура другої половини XIX століття.
97. Аматорський театр другої половини XIX століття.
98. Жанрові особливості українського живопису XIX століття.
99. Українська музична школа XIX століття: С. Гулак-Артемовський, М. Лисенко.
100. Кобзарство як соціально-культурне явище.
101. «Руська трійця» та її діяльність на ниві культури.
102. Діяльність Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка.
103. Л. Українка та І. Франко в українському національно-культурному русі.
104. М.С. Грушевський у національно-культурному розвитку України.
105. Архітектурні пам'ятки XIX століття.
106. Українська культура Східної і Західної України на початку XX століття.
107. Художні течії та напрями в українському мистецтві XX століття.
108. Авангардні напрями в мистецтві XX століття.
109. Здобутки української культури доби Центральної Ради.
110. Організації українських художників 1917–1921 рр. Бойчукісти.
111. Українська культура Гетьманської держави (1918 р.).
112. «Українізація» 20-х років XX століття як соціокультурний процес.
113. Принципи культурної політики радянської влади в Україні 1921–1939 років.
114. Український театр 20–30-х років XX століття. Лесь Курбас.
115. Виникнення та розвиток кіномистецтва в Україні.
116. О. Довженко у розвитку української культури.
117. Суспільно-культурна діяльність М. Хвильового.
118. Монополізація комуністичною владою духовного життя 30-х років XX століття.
119. Культурне життя на західноукраїнських землях у 20–30-ті роки XX століття.
120. Діяльність товариства «Просвіта» в Західній Україні.
121. Культурне життя в роки Другої світової війни.
122. Українська культура періоду хрущовської «відлиги». Рух «шестидесятників».
123. Тенденції та явища суспільно-культурного розвитку України в роки «застою».
124. Політика русифікації культурного життя України XX століття.
125. Українська інтелігенція часів «перебудови».
126. Державна культурна політика незалежної України.
127. Відродження й розвиток української культури в умовах розбудови державності.
128. Розвиток образотворчого мистецтва в незалежній Україні.
129. Музичне мистецтво: стан та перспективи розвитку.
130. Здобутки вітчизняного кіномистецтва.
131. Розвиток сучасної української літератури.
132. Розвиток театрального мистецтва в сучасній Україні.
133. Культурний доробок української діаспори.

ВИМОГИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ

Для письмових робіт: Обсяг – 3 повні сторінки тексту (зокрема з вихідними даними і бібліографією) + ілюстрації (якщо це передбачено завданням). Шрифт – Times New Roman 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля: всі – 2 см. Абзац – 1,25.

Структура вихідних даних: прізвище, ім'я / Курс, група / Назва дисципліни / дата виконання письмової роботи.

Тема дослідження – великими літерами по центру сторінки.

Структура роботи: Актуальність теми дослідження / Аналіз досліджень і публікацій / Мета дослідження / Виклад основного матеріалу / Наукова новизна / Висновки.

Список використаних джерел укладається за алфавітом та оформлюється згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Для презентацій. Загальний обсяг презентації 5-7 слайдів (якщо інше не вказано до завдання).

Перший слайд має містити таку інформацію: прізвище, ім'я / курс, група / назва дисципліни / дата виконання письмової роботи / тема дослідження.

Останній слайд – список використаних джерел укладається за алфавітом і оформлюється згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. Інші слайди мають розкривати тему дослідження. Слайди мають містити текст і можуть містити ілюстрації, графіки та ін. Шрифт – Times New Roman 16. Міжрядковий інтервал – 1,25.

Доповідь до презентації – 7–8 хвилин (якщо інше не вказано до завдання).

Робота здобувача має відповідати таким *критеріям:* логічність розкриття теми – 1бал, обґрунтованість представлених тез доречними прикладами – 1 бал, граматично й стилістично правильно побудована розповідь – 1 бал, самостійність суджень –1 бал.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
- здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни; відображає чітке знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
- застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
- володіє навичками івент-аналізу масових і елітарних практик;

- розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.

➢ **Оцінку B (84-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
- здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
- відображає чітке знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення, але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
- наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

➢ **Оцінку C (74-83)** – якщо правильно викладено матеріал:
- відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
- наявні неточності у виконанні практичних завдань.

➢ **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, недостатньо аргументованою:
- є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
- є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
- не містить посилань на літературу;
- викладена з порушенням логіки подання матеріалу містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень.

➢ **Оцінку E (61-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:
- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
- викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

➢ **Оцінку FX (35-60)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною;
- не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
- не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій;
- не вміє сформулювати власну думку та викласти її.

➢ **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	Задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Lytvyn Serhii (2021). Creative heritage of Taras Shevchenko in life and activity of Symon Petliura. Manuscript and heritage of Ukraine, S. 239–249. (In krainan). https://doi.org/10.15407/rksu.27.239
2. Абрамович С.Д. Світова та українська культура: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Львів : Світ, 2004. 343 с. http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=773821
3. Бойко О.Д. Історія України: підручник. 5-те вид., доп. Київ : Академвидав, 2019. 717 с. https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/19906/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf
4. Борисова О. В., Климов А.О. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 344 с. https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2015/11/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf
5. Борисова О. В., Климов А.О. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917– 2017 рр. М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. Київ : Кондор, 2018. 463 с. https://lukl.kyiv.ua/wp-content/uploads/2015/11/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%B

D%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf
6. Висоцький О.Ю. Історія української культури: навч. посіб. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. 130 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Vysotskyi_Oleksandr/Istoriia_ukrainskoi_kultury.pdf
7. Греченко В.А., Кислюк К.В. Історія української культури: навч. посіб.: рекомендовано МОН України. Київ : Кондор, 2013. 351 с. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/iukrk.pdf
8. Дорошко М. Історія України. Курс лекцій. Київ: Саміт-книга, 2021. 472 с. https://sbook.com.ua/uk/home/883-istoriya-ukrayini-kurs-lekcij.html?srsltid=AfmBOorkWjjKbEnCt3mPVeG07PlCsAxCKSEx1_-8u41xPixLf9FxFC3Y
9. Зінкевич Р.Д., Ратушна О.М., Нагірняк А.Я. Історія державності та культури України: навч. посіб. Львів : Нац.ун-т «Львів. політехніка», 2020. 240 с. https://vlp.com.ua/node/20816
10. Іванченко Р. Історія без міфів: Бесіди з історії української державності: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Тернопіль, 2014. 624 с. https://bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_892538786.pdf?srsltid=AfmBOoptDaB9ntQgf2xwykF-2sEXM7NqAXUFgmWOOwNF9sy2IQwVUHYP
11. Історія та культура України: навч. посіб. / уклад. Дедурін Г.Г., Іванов С.Ю., Чорний І.В. Харків : ХНУВС, 2017. 108 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1854/istoriya_takultura_ukrayini_navch_posi.pdf?sequence=2&isAllowed=y
12. Історія української державності: навч. посіб. / укл. Т.В. Кузнець, Н.Л. Таціенко. Умань, 2012. 288 с. http://ukrbook.net/litopys/Knigki/2013/Lk_13_2013.pdf
13. Історія української культури: навч. посіб. / За ред. О.Ю. Палової. Київ : Центр навчальної літератури, 2012. 368 с. https://ru.scribd.com/document/460315212/%D0%9F%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%9E-%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8-1-pdf
14. Історія української культури: підручник / В.А. Качкан, О.Ю. Величко, Н.М. Божко.; за ред. В.А. Качкан 3-е вид. Київ : Медицина, 2021. 368 с. https://balka-book.com/files/2017/04_10/09_26/u_files_store_3_251204.pdf?srsltid=AfmBOoqX02_WsB2gb3D1CqU-AEpWfybQKwnETuwwiLfZ8Hy_2GULBNlf
15. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: підручник; затверджено МОН України. 3-тє вид. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 575 с. https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21

REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001107
16. Литвин С., Каліберда Ю. Мілітарні спільники українців у боротьбі проти російського поневолення (1917–1921 рр.) Львів : ЛА Піраміда, 2021, 496 с. https://www.yakaboo.ua/ua/militarni-spil-niki-ukrainciv-u-borot-bi-proti-rosijs-kogo-ponevolennja-1917-1921.html?srsltid=AfmBOopJMhsnrAW3ew-0-9caXG1HNdeYUBz-CLgGMnCb42jdD988E2rC
17. Литвин С. Симон Петлюра у боротьбі за Самостійну Україну. Київ : Смолоскип, 2018. 680 с. ://smoloskyp.com.ua/product/symon-petlyura-u-borotbi-za-samostijnu-ukrayinu/
18. Литвин Сергій. Суд історії. Симон Петлюра і петлюріана. Київ : В-во ім. Олени Теліги, 2001. 640 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Lytvyn/Sud_istorii_Symon_Petliura_i_petliuriana/
19. Огієнко І. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 141 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Ohiyenko_Ivan/Ukrainska_kultura_Korotka_istoriia_kulturnoho_zhyttia_ukrainskoho_narod/
20. Пасічник М.С. Історія України та її державності: конспект лекцій. Львів, 2011. 760 с. https://vlp.com.ua/node/4098
21. Федака С. Історія України у датах і подіях: монографія. Київ : Український пріоритет, 2018. 368 с. https://uapriority.com/istoriya-ukraini-u-datakh-i-podiyakh/?srsltid=AfmBOopsbEzflIAcGgXeRp4NKqOpE4GZ_gk1eGJAQbxJzPTeQpAkQqZZ
22. Хома І.Я. Історія української культури : навч. посіб. Львів, 2013. 353 с. https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%86/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D0%A5%D0%BE%D0%BC%D0%B0%20%D0%86.%D0%AF..pdf
23. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності : курс лекцій. Київ : Либідь, 1999. 470 с. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C$
24. Шейко В.М. Історія української культури: навч. посібник: рекомендовано МОН України. 5-те вид. Київ : Знання, 2013. 271 с. http://lib-hdak.in.ua/docs/pokazhchyk-sheiko-2017.pdf

Допоміжна література

25. Bruski J. Petlurowcy. (2000). Centrum Panstwowe Ukrainskiej Republiki Ludowej na wychodzstwie (1919–1924). Krakow : Arcana. 220 s.

26. Finnin Rory. (2022). Blood of Others*:* Stalin ′s Crimean Atrocity and the Poetics of Solidarity. Univ. of Toronto Press, 352.
27. Hagen Mark. v. (2007). War in European Borderland. Occupatios and Occupation Plans in Galicia and Ukraine, 1914-1918. Seattle : University of Washington Press. 122 p.
28. Harding Luke. (2022). Invasion: The Inside Story of Russia's Bloody War and Ukraine's Fight for Survival. Vintage (USA). 368 p.
29. Karpus Z. (1999).Wschodni sojusnicy polski w wojnie 1920 roku. Oddzialu woiskowe ukrainskie rosyjskie kozackie I bialoruskie w Polsce w latach 1919–1920. Torun. 230 s.
30. N. Kunanets, L. Sokur, V. Dobrovolska and S. Lytvyn, "Project Activities of Shevchenko National Preserve in Informational Society," *2021 IEEE 16th International Conference on Computer Sciences and Information Technologies (CSIT)*, 2021, pp. 423-426, doi: 10.1109/CSIT52700.2021.9648608 https://ieeexplore.ieee.org/document/9648608
31. Pilsudski J. (1990). Pisma zbiorowe. Warszawa.
32. Plokhy Serhii. (2023)/ The Last Empire. The Final days of the Soviet Union. A. Mevbsr of the Perseus Books Group. 513 h.
33. Polska i Ukraina. Sojusz 1920 roku i jego nastepstwa. Torun, 1997Reid Anna. (2023). Borderland: a journey through the history of Ukraine. New York: Basic Books (USA). 352 p.
34. Rudnytsky I. (1987). Essays in Modern Ukrainian History. Edmonton : Univ of Alberta. 497 p.
35. Schulze Wessel Martin. (2023). Der Fluch des Imperiums. Die Ukraine, Polen und der Irrweg in der russischen Geschichte. Beck, Munich. 352 s.
36. Suleja W. (1995) Pilsudski a Petlura. Wroclaw.
37. *Sysyn Frank. (*1988). *History*, culture, and nation : an examination of seventeenth-century Ukrainian history writing*:* Ukrainian Studies Fund, Harvard University, Cambridge, Mass. 58 p.
38. Timothy Snyder. (2022). Bloodlands. Europe between Hitler and Stalin. Basis Books (USA). 448 p.
39. Toynbee Arnold Joseph. (1987). Study of History. Abridement Volumes. Soervell of Oxford U.P. 570 p.
40. V. Dobrovolska, N. Kunanets, O. Zbanatska, O. Kyrylenko and S. Lytvyn, "Basic Principles of Ukrainian Record Studies Web-Portal Creation," *2021 IEEE 16th International Conference on Computer Sciences and Information Technologies (CSIT)*, 2021, pp. 427–430, doi: 10.1109/CSIT52700.2021.9648703 https://ieeexplore.ieee.org/document/9648703
41. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. Library Science. Record Stadies. Informology: наук.-допом. Бібліогр. Покажчик журналу / уклад : С.Х. Литвин, В.В. Добровольська, О.М. Збанацька, О.Г. Кириленко ; НАКККіМ ; Нац. б-ка України ім.Ярослава Мудрого. Київ : НАКККіМ. 2019. 83 с.
42. Вечерський В.В. Українські дерев’яні храми. Київ, 2007.

43. Виткалов В.Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття : монографія. Рівне, 2004.
44. Відейко М.Ю. Шляхами трипільського світу. Київ, 2008.
45. Віроцький В.Д. Храми Чернігова. Київ: Техніка, 1998. 207 с.
46. Гаврилів І.О. Західна Україна у 1921–1941 роках: нарис історії боротьби за державність. Київ, 2012, 244 с.
47. Гальчинський А. Помаранчева революція і нова влада. Київ, 2005. 368 с.
48. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. Київ, 1994.
49. Головко О. Б. Князь Роман Мстиславич та його доба. Київ, 2001.
50. Голод 1932–1933 років в Україні: причини і наслідки. Київ, 2003. 872 с
51. Голубець М. Велика історія України. У 2-х т. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. Т.1. 352 с.; Т.2. 400 с.
52. Гончарук П.С. Історичні погляди кирило-мефодіївців. Київ, 2002.
53. Грабовський С., Ставрояні С., Шкляр Л. Нариси з історії українського державотворення. Київ, 1995. 608 с.
54. Гуржій О., Реєнт О. Славетна Україна. Битви та повстання від княжої до імперської доби. Київ: Арій, 2023. 352 с.
55. Гуржій О.І. Історія козацтва. Держава-військо-битви. Київ, 2015. 464 с.
56. Держава і цивілізація в історії України: монографія / М.Є. Горелов, О.П. Моця, О.О. Рафальський. Київ: Еко-Продакшн, 2009. 879 с.
57. Добровольська В.В. Державна політика в галузі культури України: стан та розвиток системи управління документацією : монографія / М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2017. 232 с.
58. Добровольська В.В. Інформаційно-документаційне забезпечення розвитку соціокомунікаційного простору культури України. Монографія. Київ : НАКККіМ, 2020, 445 с.
59. Дорошенко Д.М. Короткий курс історії України. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 234 с.
60. Залізняк Л. Стародавня історія України. Київ: Темпора, 2012. 541 с.
61. Історія і культура України [Текст]: електрон. підручник для студ. природнич. і техн. спец. Дніпро : ДНУ ім. Олеся Гончара, 2016. 206 с. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/4653/1/Ukraine_history.pdf
62. Історія України: Навчальний посібник для підготовки до іспитів / Укладач І. Тетарчук. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 188 с.
63. Історія України: підручник / В.А. Качкан, В.М. Левандовський, О.Б. Величко та ін.; за ред. В.А. Качкана. 2-ге вид. Київ : Медицина, 2018. 360 с.
64. Князівства Чернігово-Сіверщини (XI–XII ст.) Владні інституції Чернігово-Сіверщини: ілюстрована історія / В.М. Бойко, Д.В. Казіміров, С.А. Леп'явко. Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2014. С. 9–23.
65. Котляр М.Ф. Еволюція суспільного життя Київської Русі (до середини XII ст.). Український історичний журнал. 2015. № 3. С. 21–36.

66. Котляр М.Ф. Початки Русі. Довкола 862-го року. Український історичний журнал. 2012. № 2. С. 28–41.
67. Котляр М.Ф. Феномен удільної роздробленості Русі. Український історичний журнал. 2013. № 12. С. 24–37.
68. Литвин С. Х. Діяльність Національної спілки художників України в розвитку та популяризації українського мистецтва в умовах війни // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2023. № 2. С. 88–94. DOI 10.32461/2226-3209.2.2023.286881
69. Литвин С. Х. Особливості надання інформаційних послуг органами державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 4. С. 35–43. DOI 10.32461/2409-9805.4.2022.269790 https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Akademiia/Vydannia/Bibliotekoznavstvo_4_2022.pdf
70. Литвин С. Х. Творча спадщина Тараса Шевченка в житті та діяльності Симона Петлюри. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2021. Вип. 27. С. 239–249. https://doi.org/10.15407/rksu.27.239
71. Литвин С. Х. Творчість Артура Орльонова в контексті розвитку сучасного історично-батального живопису. Культура і сучасність : альманах. 2023. № 1. С. 105–110. https://doi.org/10.32461/2226-0285.1.2023.286790
72. Литвин С.Х. Історія української державності та культури : робоча програма навч. дисципліни. Київ : НАКККіМ, 2024 р.
73. Литвин С.Х. Культурна дипломатія доби Директорії Української Народної Республіки. Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство : матеріали Міжнар. симпозіуму, 6 черв. 2019 р. / М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2019. С. 305–308.
74. Литвин С.Х. Культурно-освітня робота в таборах інтернування армії Української народної республіки // 100 років української культури в екзилі : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 9–10 грудня 2021 р. Київ : НАКККіМ, 2021. С.16-20.
75. Литвин С.Х. Тематичний бібліографічний покажчик журналу «Воєнна історія» (2002-2022)/ укладач С. Х. Литвин ; НАКККіМ; ВГО «Український інститут воєнної історії». Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 108 с. ISBN 978-617-520-493-1
76. Литвин С.Х., Добровольська В.В. Періодичні видання української діаспори 1920–1930-х років як джерело дослідження життя і діяльності Симона Петлюри. Сторінки історії. 2019. № 49. С. 30–42. DOI: https://doi.org/10.20535/2307-5244.49.2019.189541 URL: http://historypages.kpi.ua/article/view/189541
77. Литвин С. Х., Добровольська В. В. Науковий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» у професійному комунікаційному просторі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 1.С. 16–26.

https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/nauka/vydannia/bibliotek_dok_inform/BDI_1_2019.pdf
78. Петровський, М. Н. Історія України в документах і матеріалах. Київська Русь і феодальні князівства XII–XIII століть. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 310 с.
79. Посівнич М. Степан Бандера. Київ, 2015. 256 с.
80. Скоропадський Павло. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. Київ ; Філадельфія, 1995.
81. Стерчо П. Карпатсько-Українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919–1930 роках. Львів, 1994. 286 с.
82. Українське мистецтво і архітектура кінця XIX – початку XX ст. Київ, 2000.
83. Уривалкін О.М. Гетьмани України та кошові Запорозької Січі. Київ, 2015. 395 с.
84. Фігурний Ю.С. Історичні витоки культури українського козацтва. Київ, 1999.
85. Хоткевич Г. Історія України (до кінця XVI ст.). Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 229 с.
86. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків. У 3-х т. Київ, 1990.

Електронні ресурси

87. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. URL: http://journals.uran.ua/bdi
88. Бібліотечний вісник [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL: http://bv.nbuv.gov.ua/
89. Верховна рада України http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/
90. Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини. URL: http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua/site/introdaction
91. Державна архівна служба України (Укрдержархів). URL: http://www.archives.gov.ua/Archives/scau.php
92. Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова» URL: http://www.ukrbook.net
93. Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»: [вебсайт] / М-во освіти і науки України. Київ, [2018]. URL: http://www.uintei.kiev.ua
94. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. URL: https://dntb.gov.ua
95. Е-архів Голодомору в Україні 1932–1933 років. URL: https://cutt.ly/bOLyk07.
96. Електронна бібліотека – підручники. UTL: http://www.info-library.com.ua/
97. Електронна бібліотека «Історична спадщина України». URL: https://nibu.kyiv.ua/greenstone/cgibin/library.cgi?a=p&p=homepage&l=uk&w=utf-8.
98. Електронна бібліотека «Україніка» : URL: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN= ELIB.
99. Культура України : електронна бібліотека Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: http://elib.nplu.org.

100. Міністерства освіти і науки України : вебсайт. URL:http://library.nakkkim.edu.ua
101. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України : вебсайт. Режим доступа: https://mkip.gov.ua/content/pro-ministerstvo.html.
102. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: http://journals.uran.ua
103. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL: http://np.nbuv.gov.ua/uk/
104. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Електронний каталог http://library.nakkkim.edu.ua
105. Національна академія керівних кадрів культури мистецтв [Електронний ресурс]: [офіц. сайт]. URL: https://cutt.ly/GOYqJWh
106. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua
107. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]: URL: https://nlu.org.ua
108. Національна історична бібліотека України. UTL: www.nibu.kiev.ua/
109. Репозитарій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв України : офіц. сайт. URL: http://elib.nakkkim.edu.ua/
110. Українська бібліотечна енциклопедія [Електронний ресурс] // Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: http://ube.nlu.org.ua
111. Український державний інститут культурної спадщини : вебсайт. URL: https://www.spadshina.org.ua/ (дата звернення: 14.01.2020).
112. Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства. Нормативно-методичні розробки УНДІАСД: офіц. сайт. URL: https://undiasd.archives.gov.ua/index.php?m=153